

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

בחר
פסח שני
גליון כה (צא)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַזי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

שנת חשמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

בענין ריבית ..... ג

מצות סוכה במדבר ..... ג

התנא מבאר מצות סוכה לפני מצות ד"מ ..... ד

תירוץ לקושי המקנה עפ"י השיחה ..... ו

בדעת הט"ז אם קידש מבע"י בשמע"צ שפטור מסוכה ..... ז

קטן שנתגדל בין פסח לעצרת ..... ז

חיוב חינוך קטן במצות ..... ח

בענין כוונה דהוי עיקר בתפלה ..... ט

חילוק נראה בין יום השבת לששה ימי השבוע בגשמיות
(גליון) ..... י

נגלה

הנחת יד על המזוזה ..... יא

דין ניירות רטובים במי-סבון בש"ק ..... יא

בענין תוס' שבת (גליון) ..... יג

שיחות

תואר "צבאות השם" שעל בגדי הילדים (גליון) ..... יד

לשם יחוד דלפני ברוך שאמר ..... טו

בענין הטיבולים ..... טו

תפלין דר"ת (גליון) ..... טז

שרנות

בענין כתיבת הפרשיות שבתפלין (גליון) ..... טז

הערות למאמרי אדה"ז הקצרים ..... יח

מענת כ"ק אד"ש על קובץ הערות וביאורים גליון כד (צ):

נח' ות"ח,

ודבר בעתו -

בסמיכות לח"ת שבת"ח (ראה תו"א

סיפ' נח).

אזכיר עה"צ.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ט חי"ב בהר (ב) מביא שאלה אם ריבית הוא ממיך שיש בו איסור או שנעשה ממוך בעצמו, או שנשאר איסור לבד. וע"ש שזה תלוי במח' ראשונים.

ולהעיר משו"ת: נמת צדק, חי"ד סי' רכב שכותב וז"ל - ועייך בש"ך ביו"ד סס"י קעז גבי איסור משום דהוי ספק דאורייתא וי"א דדינו כספק ממוך. והש"ך דעתו לדמות זה לדין ספק דמחנות כהונה הזרוע והלחיים והקיבה ולספק פדיון הבן. ואך דבריו מוכרחים שי"ל שיש לדמותו לממונא דאית בי' איסורא ולא דמי לאיסורא לבד, יעו"ש.

וע' בגמ' ס"פ זבועות העדות בענין איסורא דאית בי' ממונא ולא דמי לאיסורא לבד יעו"ט, א"כ כמו"כ לא דמי לממונא לבד. עכלה"ק.

ובאתי רק להעיר.

גרשון מ"מ אבצן
תות"ל - 770

ב. בלקו"ט פ' אמור מבאר בארוכה הנפק"מ בין חגה"פ לחגה"ס, דבחגה"פ הנה יום ט"ו בניסן הוה זמן מיוחד לא משום שאז ישנה המצוה דאכילת מצה, אלא משום דזהו "יום צאתך מארץ מצרים", ולכן הרי זה חג ויו"ט, וזה שהוא חג ויו"ט הוא הסיבה לחיוב המצוות שבו, גם המצוה דאכילת מצה, משא"כ שבעת ימים דחג הסוכות, אינו זמן מיוחד ומובדל מצ"ע, אלא להיפך - כיון שיש חיוב לישב בסוכה בשבעת ימים אלו, הנה זהו הסיבה שהז' ימים נעשו ימים מיוחדים - ימי החג, והענין דסוכה הוא תוכן ענין החג, עיי"ש בארוכה בדברים הנפלאים.

ויש להעיר בזה במ"ש בס' אור תורה עה"ת פ' אמור עה"פ אך בחמשה עשר יום לחודש השביעי, דיש להבין מדוע בכל החגים יצוה ה' את אשר יעשו בהחג, ובחגה"ס לא יאמר הכתוב כלום מה יעשו בו, כ"א יאמר הכתוב, כי ביום הראשון וביום השמיני הם מקראי קודש ויקריבו קרבנם לשם החג, ואח"כ אמר ה' פרשה מיוחדת, אך בחמשה עשר וגו' ולקחתם לכם וגו' בסוכות תשבו וגו' ומדוע לא צוה להם מישיבת סוכה ומלקיחת ד' מינים בתחלה? ומפרש כי באמת במדבר לא היו צריכים לשבת בסוכה, כי במדבר לא היו צריכים לזכר הזה, וכך מצות ד' מינים ג"כ לא היו מחוייבים במדבר כי כתוב שהמצוה של הד' מינים הוא רק בבואם אל הארץ באספכם וגו' ולקחתם לכם וגו' וע"כ אמר להם מרע"ה רק בט"ו יום לחודש השביעי יעשו חגה"ס ביום הראשון וביום השמיני, ואח"כ אמר להם פרשה מיוחדת בבואם אל הארץ ישבו בסוכות ויקחו ד' מינים, ע"כ.

ובספר ציץ אליעזר ח"ז סי' לא מביא ראיה להנ"ל דבמדבר לא נתחייבו במצות ד"מ ממ"ש הרמב"ם במורה נבוכים ח"ג פרק מג שכותב בטעם ציווי לקיחת ד' מינים "מפני שהם שמחה בצאתם מן המדבר אשר ה' לא מקום זרע ותאנה ורמוץ ומים אין לשתות אל מקום האילנות נותנים פרי... ואלו הד"מ הם אשר קבצו שלטת הדברים האלה האחד מהם רוב מציאותם בארץ ישראל בעת ההיא והי' כל אדם יכול למצאם וכו'" וממ"ש "שהם שמחה בצאתם מן המדבר וכו'" אל מקום האילנות" משמע ברור דבמדבר לא נתחייבו בד"מ, וכך הוא במנורת המאור נר ג' כלל ד', ובס' צדה לדרך לרבי מנחם זרח ז"ל במאמר ד' כלל ו' פ"א, וכך באברבנאל בפירושו עה"ת ט' אמור פיסקא המתחלת וידבר ה' וכו', מבואר דבמדבר לא ה' מצות ד"מ.

ובנוגע למצות סוכה מביא ממ"ז המבי"ט בבית אלקים שער היסודות פרק ל"ז, דמסיק דאפשר כי זגם שחג המצות והשבועות נהגו במדבר, חג הסוכות לענין ישיבה בסוכה לא נהגו טהרי היו מסוככים בענני הכבוד ואיך יעשו סוכה תחת שם סוכה, ולכן אמר הכתוב למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' כי לא נצטוו במצוה זו מיד כ"א לדורות הבאים אחרי דור המדבר עיי"ש. את"ד הציץ אליעזר. ועיי' ג"כ בס' כלי חמדה ח"ו בקונטרס המילואים ע' 124 שמביא מספר בנין אריאל דגם במדבר היו חייבים בסוכות, אבל כתב ע"ז דצע"ג בזה דלמ"ד סוכות היינו ענני הכבוד א"כ כשהיו ישראל במדבר לא יתכן מצוה זו, ואע"פ למ"ד סוכות ממש ג"כ צ"ע אי שיין מצוה זו בשעה שישובו כל השנה בסוכות, ועיי"ש בחידושים מן המחבר בזה.

והנה לפי המבואר בהשיחה כנ"ל, לכאורה לא מסתבר לומר כמ"ש באור תורה כנ"ל דבמדבר חגגו רק חג הסוכות בנוגע לקרבנות ושביחה ממלאכה, אבל לא נתחייבו עדיין במצות ישיבה בסוכה, כיון דכל ענין החג הוא מסובב מצד החיוב דשיבה בסוכה, ואט ליכא כאן הסיבה, החיוב לישב בסוכה, ליכא כאן גם המסובב - החג, ויל"ע בזה.

(ב) בשו"ע הל' סוכה סי' תרלט ס"ג ברמ"א: "ולא יאכל בלילה הראשונה עד שיהא ודאי לילה, ויאכל קודם חצות לילה" ועיי' בט"ז טס ס"ק י"ב ובשו"ע אדה"ז שם סעי' כ' דילפינן מחג המצות דכתיב בערב תאכלו מצות וכו' ובמג"א שם ס"ק יא כתב וז"ל: ולא יאכל וכו', משמע דאינו רשאי לאכול עד שתחשך, וכ"כ בהג"מ, ונ"ל דקידוש יכול לעשות מבעוד יום קצת על היין, וברכת ליטב בסוכה והמוציא יאמר בלילה, דהא אפי' בפסח הוי שרי אי לאו משום ד' כוסות כמ"ש רס"י תעב, ומיהו כיון דאומר סוכה ואח"כ זמן, צ"ל הקידוש גם בלילה, עכ"ל.

ואינו מובן דכיון דמקדש מבע"י, ומוסיף מחול על

הקודש, הרי פסקינן דתוס' חול על הקודש הוא מדאורייתא, וא"כ כיון שכבר נתקדש בקדושת החג, למה לא יצטרך ג"כ לברך לישב בסוכה, בשלמא הא דצריך לאכול פת בלילה מובן כיון דילפינן ממצה, אבל כאן כשמקדש מבע"י וקיבל עליו קדושת החג למה לא יצטרך לברך לישב בסוכה? ואם יברך לישב בסוכה יוכל לברך אח"כ ג"כ זמן?

ולכאור' מוכח מזה דסב"ל להמג"א דאף דאפשר להוסיף בקדושת החג, מ"מ אי"ז שייך למצות סוכה, דמצות סוכה אינה תלויה בקדושת החג אלא עם הזמן דליל ס"ו בתשרי, ולכן אף אם קיבל עליו קדושת החג מבע"י, ליכא שום חיוב לישב בסוכה, וזהו כעין המבואר בהשיתה בהערה 46 לגבי איסור חמץ בחגה"פ וז"ל: וכמודגש בהדין (שו"ע אדה"ז או"ח סי' תצ"א ס"ג, ממג"א וח"י שם) ד"מי שנמשכה סעודתו במוצאי יו"ט האחרון ש"פ עד לאחר צאת הכוכבים מותר לאכול חמץ בסעודה", ד"אכילת חמץ (ש) אינו תלוי כלל בקדושת היום" עכ"ל.

ולפי הסיחה יל"ע, דכיון דמבאר דכל ענין החג הוא מסובב מהמצוה דישיבה בסוכה, א"כ איך אפשר לחלק ביניהם שיש קדושת החג בלי המצוה דלישב בסוכה.

והנה בשלמא מ"ש הרמ"א ואדה"ז דאין לאכול עד שתחשר, אף דגם הכא יש להקשות דלמה לא יאכול מקודם ויברך לישב בסוכה לקיים מצות סוכה לפני שתחשר, ואח"כ כשיהא ודאי לילה יאכל כזית לצאת חובתו, ועי' בתוס' פסחים צט, ב, ד"ה סמוך, וראייתו שכן הקשו בשם הגר"ח, הנה בזה אולי אפ"ל דדוקא בשעת הדחק התיירו להקדים אכילת רשות לאכילת מצוה, אבל לכתחילה לא רצו להחיר לאכול משום מצות בסוכות תשובו, עד שמקיים עיקר המצוה דחיוב בה, אבל לפי המג"א שכתב שיכול לקדש, קשה דלמה לא יברך לישב בסוכה, ומזה מוכח לכאור' כהנ"ל.

והנה לכאור' אפ"ל בזה עפ"י מ"ש במכתב קודש דפסח שני דאשתקד, דמצינו גם בדאורייתא דמסובב אפ"ל יותר גדול מהסיבה, לגבי פסח שני דאף דהסיבה שלו בא מצד הטענה דלמה נגרע וכו' מ"מ בהמסובב הדין הוא דאפ"ל גר שנתגייר בין פסח ראשון לפ"ש חייב בפ"ש, וזהו גם כעין הדין דנסרים שרחבן ארבע דנעשו כשפודים של ברזל וכו' וראה שיחת תזו"מ דאשתקד.

ולפי"ז אפ"ל דאף דמבאר בהשיחה דסיבת החג היא המצוה דישיבה בסוכה, מ"מ לאחר שכבר ישנה ענין החג נעשה זה לענין מצ"ע, בלי הענין דישיבה בסוכה, ולכן אעפ"י דמצות ישיבה בסוכה תלוי בהזמן דהשבעת ימים דוקא, ולא שייך בזה הענין דתוספת, כמו שהוא לגבי איסור חמץ כנ"ל, מ"מ שייך הוספה בקדושת החג, ובמילא שפיר מובנים דברי המג"א דאף דיכול לקדש מקודם, מ"מ לא יברך לישב בסוכה כיון דליכא עליו שום חיוב עדיין דישיבה בסוכה. (ויל"ע אם אפ"ל זה לגבי מ"ש באות א).

ובזה אולי אפשר לתרץ ג"כ קושיא הנ"ל על הרמ"א מהגר"ח, דאף דסב"ל דאפשר לקיים מצות שבת וכו' בזמן התוספת (ראה

כשו"ע אדה"ז סרס"ז ס"ג, ובלקו"ש חט"ז פ' יתרו (ה) הערה 31), אפ"ל דכ"ז הוא כשהמצוה אינה הסיבה להקדושה, אלא פרט בו, ולכן אמרינן דכיון דמוסיף בקדושת השבת וכו' במילא יכול לקיים גם המצוה, אבל הכא בנוגע לסוכה, הרי לפי השיחה הסיבה להחג היא מצות סוכה, ובמצוה זו גופא לא שייך הוספה, דזה תלוי בהזמן דוקא, ולכן גם כשמוסיף בקדושת החג, כנ"ל דנעשה לדבר מצ"ע מ"מ איך המצוה נגזרת אחריו, ואינו חייב אז במצות סוכה.

והנה במה שמבואר בהערה 46 לגבי חמץ, דאכילת חמץ אינו תלוי כלל בקדושת היום, צ"ע במ"ש המג"א בסי' תצ"א כמי שהתחיל לאכול במוצאי פסח מבעוד יום ונמשך עד הלילה ועדיין לא התפלל והבדיל צ"ע אם מותר לאכול חמץ עיי"ש, דלכא"ו מהו ספיקתו שיהי' אסור, ועי' בסי' תרכד לגבי עינוי ביוהכ"פ שכתב בפשיטות דמותר לפני שהבדיל עיי"ש, ועי' במחצית השקל שם. ובשו"ת שואל ומשיב תלחמי ח"א סי' קכט. וע' בס' פתחא זוטא בסי' תרלט שנשאר בצ"ע על המחצה"ש.

ג) עי' בפורת יוסף ריש סוכה שהקשה דלמה לא התחיל התנא מסכת סוכה עם מצות ד' מינים כמו שהקדימה התורה עיי"ש.

ולפי השיחה (סעי' ה) אפ"ל דדוקא בקרא כתב מצות סוכה אח"כ בכדי להדגיש דנקרא חגה"ס - לא משום פרט דישיבה בסוכה (כמו שהוא בחג המצות) אבל אי"ז תוכן כל ענין החג, אלא דנקרא חגה"ס - כי זהו כל התוכן דהחג, וא"כ כ"ז שייך לומר בקרא, אבל התנא אדרבה מקדים במצות סוכה, כיון דזהו כל תוכן החג.

ואף דלכא"ו אכתי הי' אפשר לכתוב בקרא מצות סוכה לפני ד"מ, אחר הענין דקרבת, אפ"ל בזה כמ"ש בס' ציץ אליעזר ח"ט סי' כט שמביא מחידושי החת"ס פ' לולב הגזול בשם תוס' הרא"ש דשאני לולב שמודים ומשבחים להקב"ה דומיא דקרבת"ו ובסוכה מה, א כל הנוטל לולב וכו' מעה"כ כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן וכו' ועי' בריטב"א שם ל, ב ד"ה ת"ר, וא"כ כיון דהתחיל בקרבנות ממשיך ג"כ בלולב שהוא כעין קרבן, ואח"כ בא מצות סוכה, אבל בהמסכת אדרבה מקדים במצות סוכה כנ"ל דזהו כל תוכן חגג.

ד) עי' בקידושין לד, א והרי סוכה דמ"ע שהזמן גרמא דכתיב בסוכות תשבו שבעת ימים טעמא דכתב רחמנא האזרח להוציא הנשים הא לאו הכי נשים חייבות, ע"כ. והקשה בהמקנה שם דלמה צריך להביא הפסוק דבסוכות תשבו, הלא פשיטא דמצות סוכה אינו אלא בחג הסוכות עיי"ש.

והנה לפי השיחה נמצא מבואר דחלוק בזה מצות מצה וכיו"ב ממצות סוכה, דמצות מצה בא משום שהזמן הוא זמן מיוחד, מועד צאתך מארמ"צ, משא"כ בסוכה הנה הזמן בעצם אינו זמן מיוחד שגורם המצוה, אלא אדרבה המצוה דסוכה פועל על

הזמן שנעשה לזמן מיוחד כנ"ל, נמצא מזה ד"זמן גרמא" שבמצות סוכה שונה הוא מ"זמן גרמא" שבשאר המצות, דשם המצוה באה משום הזמן, וכאן להיפך אין המצוה באה משום הזמן, אלא המצוה מצ"ע מוגבל לז' ימים, ולכן נקט הגמ' הפסוק, לומר דגם סוג זה נכלל בהענין דמ"ע שהזמ"ג ונשים פטורות.

(ה) בהערה 49 מציין לט"ז או"ח סו"ס תרס"ח, ועי' שם בט"ז שסב"ל דאם מקדש בשמיני עצרת מבעוד יום, נפקע ממנו מצות סוכה, וחולק על המהרש"ל עיי"ש, ובדגול מרבבה שם הקשה מהך דיו"ד ריש סי' קצו דגם לקולא הוה עדיין יום, עיי"ש ברמ"א דאפי' התפללה ערבית וקיבלה שבת מותרת להפסיק בטהרה, כיון דאכתי יום הוא, וא"כ כ"ש הכא לגבי סוכה לחומר א שצ"ל חייב בסוכה, ועי' בבכורי יעקב שם שהקשה ממ"ש הב"י ביו"ד סי' רטב דמילה אינו תלוי בתפלה כלל לא להקל ולא להחמיר, ולפי"ז אפי' נולד בע"ש אחר שקיבלו הקהל השבת פשוט שנמול ביום ו' עיי"ש בארוכה ובנהר שלום שם, ובשו"ח שו"מ תנינא ח"ב סי' ט'.

ואולי אפשר לחרץ דעת הט"ז דאה"נ דאפי' השמוסיפיים מחול על הקודש אכתי הוה יום, ולכן מלים ביום ו' וכו', מ"מ שאני הכא, דכיון דגילתה התורה דאפשר להוסיף על הקודש וזה כולל גם החג דשמיני עצרת כמ"ש הט"ז שם, ושמיני עצרת בא דוקא אחר יום השביעי - חג הסוכות, נמצא דכשנעשה שמע"צ אי"כ עוד חג הסוכות, הנה זה כולל ג"כ שפטור הוא מסוכה, דהרי כל תוכן החג הוא מצד ישיבה בהסוכה והו"ע אחד כמבואר בהשיחה, וממה שגילתה התורה דהוה שמע"צ נמצא דאי"ז חגה"ס כיון דשמיני בא אחר שביעי וממה שאי"כ חג ידעינן דפטור מסוכה כיון דהו"ע אחד, משא"כ בשאר המקומות כיון דאכתי יום הוא אזלינן בתרי' לענין מילה וכו'.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש ח"א פ' אמור (ע' 271) הרי מבואר דרק בגר שנתגייר בין פסח לעצרת יש שאלה אם יכול לברך כיון דאין כאן "תמימות", אבל בקטן שנתגדל אין כאן שאלה דודאי יכול לברך כיון דמחויב, בעת קטנותו, מצד דיין חינוך משו"ה נחשב ספירתו (של קטנותו) ויכול להמשיך גם לאחר שנתגדל.

וקשה, דבלקו"ש נשא (ג) חלק ח, מבואר שגם בקטן שנתגדל י"ל דאינו יכול להמשיך לאחר שנתגדל, ע"ש.

ואפשר לומר בביאור הדבר, (א) שהחילוק ביניהם תלוי אם חיובי דרבנן חל גם על החפצא או רק על הגברא (ע' לקו"ש קדושים ש.ז.), דבח"א סב"ל דחל גם על החפצא, ולכן יכול לברך גם כשיגדיל, משא"כ בח"ח קאי לפי השיטה דאיסור דרבנן הוא רק על הגברא.

(ב) בלקו"ש קדושים תשל"ח הרי מבואר די ש מח' רש"י ותוס' (ברכות כ, א) אם קטן נקרא מחויב בדבר ששי' רש"י הוא דאינו נקרא מחויב בדבר משא"כ תוס' סברי דמקרי מחויב בדבר. ובזה גופא יש ב' אופנים בביאור מחלוקתם:

(א) דרש"י ס"ל דמצות חינוך הוא על האב ורק מקיים אותו ע"י הבן. ותוס' ס"ל דמצות החינוך הוא על הבן ומשו"ה מקרי מחויב בדבר.

(ב) דרש"י ס"ל דמצות חינוך הוא על האב ואף שנעשה ע"י הבן אינו נחשב כאילו הוא מחויב בעצמו.

ותוס' ס"ל דאף שהחיוב הוא על האב אבל כיון דשלימות החינוך א"א בלעדו התינוק, משו"ה מקרי מחויב בדבר, אף שלכתחילה החיוב הי' מוטל על האב (עד שיכול להוציא את הגדול).

לוי יצחק קליין
- תלמידי במתיבתא -

ד. בלקו"ש קדושים תשל"ח מבואר ששי' תוס' (והרמב"ם) הוא שאף שהתינוק מצ"ע אינו מחויב במצות, ורק שיש חיוב על האב לחנכו, אבל כיון שא"א לקיים חיוב זה בלי התינוק משו"ה נק' התינוק עצמו מחויב בדבר.

ועיי"ש שמביא כמה דוגמאות לדבר זה ואיך שבכל מקום שי' התוס' והרמב"ם והר"ן הוא שיש חשיבות בדבר שהוא לכא' רק אמצעי, ושי' רש"י וריטב"א וכו' הוא שאינו נקרא מחויב בדבר ואיך לו חשיבות לדבר שהוא רק אמצעי כחלק של הדבר בעצמו.

ובהע' 55 כותב זו"ל עוד דוגמא לנדו"ד "ברכת כהנים", שגדר המצוה הוא שכהנים מברכים לישראל, ועפ"ז תובן דעת החרדים (מ"ע וכו' התלויות בפה כו' לקיים בכל יום פ"ד אות י"ח) וההפלאה (כתובות כד, ב ברש"י ד"ה דאיסור עשה) הובא בשע"ת או"ח סקכ"ח סק"ב שיש מצוה על הישראל שיתברך וכו' יעו"ש.

נמצא לפי"ז בהשקפה ראשונה ששי' החרדים ה"ה בשי' תוס' והרמב"ם ומשו"ה מובן אמאי גם על הישראל יש מצוה שיתברך.

ולכאוף יש להביא ראיה שזהו שי' תוס' בעצמו בענין זה, דהנה בר"ה (טז, ב) כותב התוס' ד"ה ותוקעים שכתבו איך תוקעים פעמיים הא עבר על כל תוסף, וכתב כיון דכבר יצא ה"ל שלא בזמנה הא אמרי' גבי ברכת כהנים וכו'. והק' הגרע"א (בדו"ח שם) מה ענין זה לזה דהתוקע א"נ מיחרמי לי' ציבורא אחרינא אינו תוקע לעצמו אלא להם, אבל לגבי דידי' עבר זמני' משא"כ כהן אינו מוציא אחרים י"ח אלא הוא עושה המצוה בעצמו בציבורא אחרינא ומשו"ה הוה זמני'. וע' בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' כב) שכותב שבאותו תפלה עצמו בציבורא אחרינא

שהכהן בא להוציאם י"ח שמוטל על ישראל להתברך כמ"ש הרא"ם בס' יראים או שעכ"פ מצוה להם להשתדל ברכת בתפלתם וכו'. ולפ"ז מובן שפיר מה שמדמי ב' דינים הללו להדדי - יעו"ש וע' בתשו' חת"ס שם סי' קסז באו"א.

ולפי כל הנ"ל מובן ששי' תוס' הוא כמו שי' החרדים ויומתק יותר בלשיטתיהו.

וע' ג"כ בשו"ת לבוש מרדכי ס"א שכותב כעי"ז בשי' החוס', וכותב ג"כ ששי' הרמב"ם הוא שהכהן שאינו עולה לדוכן עובר רק ב"כה תברכו", משא"כ על ישראל יש מצוה להשתדל להתברך - "אמרו להם".

[להעיר מלקו"ש נשא תשל"ז הערה 28 יעו"ש].

(ב) והנה שי' הריטב"א הוא כמו שי' רש"י שבחינוך לא הוה מצוה דידי' וכמ"ש בהע' 20, ועפ"ז יובן שבדין ברכת כהנים כותב הריטב"א (בחי' הרשב"א (המיוחס להריטב"א) בסוכה לא, ב (ד"ה מאי לאו)): דליכא חיובא אישראל להתברך מצוה דכהן הוא.

[ע' בלקו"ש עקב (ב) חי"ד. ובהערה 39 באריכות].

ולפי הנ"ל מובן שזה אליבא דשיטתיה'.

(ג) לפי כל הנ"ל צ"ל מה שכותב בהערה - "ועפ"ז תובן דעת החרדים. . . וההפלאה (כתובות כד, ב ברש"י ד"ה דאיסור עשה) שמשמע משם דעל ישראל יש מצוה ועובר עם מברך בעצמו (ואף שע"פ דברי ההפלאה מובן שתוס' (שבת קיח ד"ה אילו) אינו סותר את עצמו וסובר שיש על ישראל מצוה להתברך), אבל מ"מ משמע ששי' רש"י הוא גם כשי' החרדים ותוס' שיש עליהם מצוה להתברך, ולכאוף זה נגד כל השיחה?

ואולי י"ל ע"פ מה שכותב בהערה 21, וז"ל: כן משמע דעת הרמב"ן שם. ריטב"א שם (שאינו הקטן יכול להוציא גדול אף אם הגדול מחויב רק מדרבנן) אבל רש"י לא הוציא פי' הסוגיא בברכות כ, ב מפשוטו, וא"כ נראה דלדעתו הקטן מוציא הגדול כשאכל שיעורא דרבנן, עכ"ל.

ומזה נראה דלדעת רש"י איך הקטן נקרא "אינו בר חיובא" לגמרי ומשו"ה יש לו קצת חשיבות אף שהוא רק אמצעי, וממילא אין זה סותר כ"כ למה שכותב בברכת כהנים, משא"כ לדעת הריטב"א אינו נקרא בר חיובא כלל ועפ"ז יובן דעתו בברכת כהנים.

גרשון מ"מ אבצן

תות"ל - 770

ה. בהוספות ללקו"ש ח"ט עקב (ע' 281) ובשאלת שע"י שהורגל לזאריך בכדי לזמוע קדושה ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הנה מובן - ע"פ היסוד אשר הכוונה היא העיקר בתפלה

עד שישנה כוונה כללית כזו ובלעדה התפלה בטלה - ... ע"כ ומצייץ בש"ה "ראה רמב"ם הל' תפלה פ"ד, ש"ע לאדמוה"ז סצ"ח סוס"ב, קו"א בחניא (קנד, ב), חידושי ר"ח הלוי לרמב"ם שם". ע"כ.

בהשקפה ראשונה י"ל ושיטת אדה"ז בסי' צח סוס"ב, ובקו"א בחניא (קנד, ב), סוברים כשיטת הרמב"ם בהל' תמילה פ"ד בזה ומצויין בש"ה שם כולם ביחד, וגט באמת לכא' משו"ע אדה"ז עצמו ומקו"א עצמו משמע כך.

ויש להעיר משיחת שבת חוהמ"ס (הנחה בלתי מוגה) תשכ"א

ושם:

דערפאר פסק'נט דער רמב"ם אז אויב עס האט געפעלט די כוונה כללית איז אינה תנלה, און ער דארף איבער דאווענען נאך א מאל...

אזוי איז אויך משמע פון דעם וואס דער אלטער רבי זאגט איך קונטרס אחרון (ד"ה להבין מ"ט בשער היחודים) וועגן תפלה שלא בכוונה, שמחשב מחשבות זרות אז אויב ער איז מתפלל בכוונה, איז דאס מתקן אלע תפלות וועלכע ער האט געדאווענט און זיי זיינען עולה למעלה. און זאגט דעם טעם אויף דעם "מפני שנתכוונו לשמים" איז דאך משמע אז אויב עס איז ניט כוונתו לשמים ד"ה אז עס פעלט איך די כוונה כללית שמתפלל להקב"ה דעמאלט קען דאס ניט עולה זיין וואס פון דעם איז משמע לכאו' אז דער אלטער רבי פסק'נט ווי דער רמב"ם.

אמנם פון אלטן רבינ'ס ז"ע איז משמע אז ער פסק'נט

"ניט" ווי דער רמב"ם, ווארום דער אלטער רבי זאגט אז ועכשיו זאין מכוונים איז אפ"י אויב ער האט ניט מכוון געווען בברכות אבות, זאל ער אויך ניט איבער דאווענען, איז כאטש אז מצד דעם לשון אליין קען מען זיך דינגען און לערנען דעם פשט, אז ער מיינט אז עס האט געפעלט נאר פירוש המלות אבער די כוונה כללית איז יע געווען, אבער ווי עס איז משמע פון כללות הסגנון, וואס ער בריינגט דעם זעלבן לשון פון מחבר, שמקורו בחוס', איז משמע אז ער פסק'נט ווי תוס', וואס אזוי פסק'נט אויך דער מחבר.

און דאס וואס איך קונטרס אחרון זאגט ער מפני שכוונתו לשמים, איז דאס בכדי די תפלה זאל עולה זיין, ווארום הגם אז די הלכה איז טאקע אז ער איז יוצא ווי ער פסק'נט איך שו"ע אבער דער תכלית איז דאך אז די תפלה זאל עולה זיין למעלה. ע"כ.

ישראל יצחק ווילהעלם
ישיבה גדולה
בוענאס איירעס, ארגענטינא

1. בגליון כד (צ), ראיתי מש"כ ידידי הרב שמואל שיחי'

בענין החילוק שבין שבת לשאר הימים (גם) בגשמיות, ומסיק בסוף דבריו (מיוסד עפ"י השיחה בלקו"ש חט"ו) שהגם שבגוף הישראלי יש שינוי בין ימות החול ליום השבת קודש, עכ"ז בנוגע להעולם אין חילוק, עי"ש.

ולא הבנתי, הרי ידוע שיש בעולם נהר הנקרא סמבסיון, שבכל ימות השבוע הוא זורק אבנים מתוכו, וכשמגיע יום השבת הוא עומד במנוחה, הרי להדיא שהשבת פועל גם על העולם.

ויתירה מזו: הראני א' שבלקו"ש חט"ב שיחה בהר (א) סעיף ט' (ע' 113) כתוב: ביום השבת מתעלה האדם וכל העולם - וסמבסיון יוכיח - וכל העולמות, ע"כ. הרי מפורש שגם העולם מתעלה בשבת, וצ"ע לכאורה.

שוב העירוני: שבלקו"ש חט"ו כבר עמד ע"ז וכתב שם (ע' 56) בהערה 57: אבל להעיר מסמבסיון ... .

הרב אנשיל ליבלעך
ברוקלין נ.י.

נ ג ל ה

ז. בתשובות רעק"א (פסקים) סי' נח אי": "והך מלתא גופא להניח ידו על המזוזה אין לו מקור בש"ס רק בש"ע (סי' רפה) בהג"ה בשם מהרי"ל", ועיי"ש.

וצ"ע, שהרי בהג"ה שם אי' (בסופו): "ומוכח בעכו"ם דף י"א", וראה גם בדרכי משה (בטור) שם: "וענין הנחת יד שכתב מוזכר בהדיא בפ"ק דע"ז (יא, א)".

ובדרישה שם דזהו "בענין דאונקלוס" בע"ז שם, יעוי"ש.

מרדכי מנשה לאופר
תות"ל כפ"ח - אה"ק

ח. לצורך ניקוי תינוקות בעת חליפת החתולים יש משתמשים בניירות רטובים במי-סבון המיוחדים לכך, ויש לברר האם מותר לקנח בהם בש"ק.

והנה לכאורה יש לדון בזה להחמיר, שהרי בענין סחיטת בגדים ממשקים שנבלעו בהם ידוע דעת ר"ח (בתוד"ה האי בשבת קיא, ב וכתובות ו, א) דשייך בזה ב' מיני מלאכות: אם המשקים הם מאותם המלבנים איכא בזה משום מלבן (ראה רמב"ם הל' שבת פ"ט הי"א. ומ"ש שם רק מים הוא לאו דוקא וכמבואר בכ"מ זט. ועי' טושו"ע או"ח סי' שא ס"ג-ס"ו; סי' שב סי"ב);

סי' שכ סט"ו-סט"ז; ועוד), ואף אם אינם מלבנים, מ"מ אם הוא צריך למשקים הנסחטים - יש בו משום איסור מפרק (ראה טושו"ע וס). [הטעם שחייב בסחיטת בגדים משום מפרק אף שאין המשקים בלועים בתוכן בטבע (ראה זוטמ"ק כתובות שם בשם שיטה ישנה; א"א סי' טכ סק"א; אג"ט בורר ו, ב; ועוד) ובפרט לרב ושמואל בשבת קמה, ב שפוטרים בסוחט כבשים ושלקות (מהאי טעמא) - משוט דבגדים שבלעו מזקים בתוכם עומדים הם לסחיטה (ועדיף מכבשים ושלקות), וכמבואר ברא"ש שבת פכ"ב סי' ד (הו"ד בכ"מ)]. ולפי"ז בנדו"ד שהמי-סבון ה"ה ממשקים המלבנים יש לאסור משום מלבן, אבל לא משום סחיטה דמפרק היות והמסקה הולך לאיבוד בניקוי התינוק.

איברא מדרבנן עכ"פ גם משום סחיטה דמפרק יש לאסור קינוח בניירות הללו, דיס אוסרים מדרבנן גם כשאינו צריך להמשקים והולכים לאיבוד (ר"ן פי"ד דשבת הובא במג"א או"ח סי' שכ סקכ"ג), והכי קי"ל (שו"ע אדה"ז שם סכ"א).

ואף דבנדוננו המסקה אינו בלוע ב"בגדים" שנזכרו בפוסקים הנ"ל כ"א בנייר, אמנם מצאתי שכבר דנו בו בבי מדרשא דשיין סחיטה גם בנייר (הבולע), וכמ"ש בישועות חכמה (השמטות והוספות מבעל מסגרת השלחן לקצושו"ע) סי' פ' סקל"ב: "צריך ליזהר שלא לסתום הקנקן שקורין פלעשי"ל בנייר שהוא לח. וגם אם סותם בסמרטוט או בנייר יבש יזהר שלא יתלחלח ממשקין שבתוכו עד שיפתחנו, דכשיתלחלח בשעה שהוא סתום יסחוט מן המשקין הבלועין בו לתוך הקנקן בשעת הפתיחה". וכ"ה במנחת שבת, שיורי המנחה לסי' פ סקמ"ג; ברית עולם ע"ה שבת, מלאכת הדש סקכ"ז (ע' 35). ובאג"מ דלקמן: "וסחיטה זו [דמפרק] אפשר איכא גם בנייר", וכן הורה בע"פ ד"לסחוט הנייר לצורך המשקים אסור משום מפרק" (הו"ד בס' הלכות שבת פ"ח הערה קצו).

כנ"ל בהשקפה ראשונה. אולם טוב חזיתי דאיכא מרבנן בתראי שכבר דנו בדין קינוח בשבת בנייר הטוב, ומפי כתבם יצא הדין להתירא (בפטיטות באג"מ או"ח ח"ב סי' ע) או עכ"פ צדדו להקל (בהר צבי או"ח ח"א סי' קץ). דמצד מלבן, הרי י"ל דלא שיין מלבן בנייר ההולך לאיבוד וגם מתקלקל (אג"מ וס), ועוד דבנדו"ד הרי כל החשש של סחיטה הוא בשעת הקינוח, ובשעת הקינוח הרי מלכלך הוא את הנייר, ואין אפשר לומר שהקינוח בנייר המביא לידי סחיטה יהא אסור משום ליבון שמלבן את הנייר בשעה שבשעת הסחיטה ובפעולת הקינוח הוא מלכלך את הנייר וזורקו, ועדיף מהנדון ברמ"א סי' שב סי' (הר צבי וס). ונראה לדמותו גם להמבואר בשו"ע אדה"ז סי' שכ סוסכ"ד "ומשום איסור ליבון אין לחוש בנעורת ובחתיכת בגד שסביב הברזא אף אם הוא ייך לבן שהוא מלבן מפני שהן עשויין לכך ואינו חושש לליבון כלל כמ"ש בסי' שיט [כצ"ל] לענין משמרת".

ומבחינת סחיטה דמפרק, הרי בנייר אין להחשיב זה

לסחיטה "דלא נבלע בתוך הנייר" (אג"מ שם, וצ"ע כוונתו דרך מקצת מיני נייר אינם בולעים). ואף לא דמי לשער דאסור מדרבנן אף שאינו בולע, דהכא איכא תרתוי לטיבותא "כיון דאינו בתוך כלי וגם איך דרך לסחוט מיט מנייר כלל לא לצורך המים: ולא למלכך ואינו מתכוין לזה יש להתייר", וע"ד סי' שכ ס"ח דמתירים בתרתוי לטיבותא (אג"מ שם ועד"ז בהר צבי שם). ועוד י"ל דנייר גרוע הוא מבגדים שבלעו משקה בתוכם הנ"ל טעומדים הט לסחיטה, וע"כ אסור מה"ת לסחטן וכנ"ל, דניירות שבלעו משקיף אינם עומדים לסחיטה ולא עדיף משלקות בסי' שכ ס"ז שאיך הסחיטה אלא מדרבנן, וכיון שאפי"ו אם יסחוט לא הוי אלא מדרבנן, טוב י"ל דלא גזרינן שמא יסחוט דהוה גזירה לגזירה (הר צבי שם). ועוד "גם אפשר ליכא פסיק רישא בנייר שאיך מחזיקין בחזקה אלא לפי מה שמזדמן שודאי איך לאסור בלא מתכוין לסחוט" (אג"מ שם). [מאיך ישנו גם צד להחמיר מצד מפרק בנדוננו, די"ל דאי"ז נחשב כהולך לאיבוד כלל, שהרי אדרבה צריך הוא להנסחט כדי לקנח בו יותר טוב שהוא לח יותר, ואפשר שזה לא נקרא שהמים הולכים לאיבוד (הר צבי שם. וע"ש בהערות נכדו).

הרב משה ווינער
ברוקלין, נ.י.

ט. בהערות וביאורים גליון יז (פג) מביא הרב מ.ג. שוחאט בנוגע למה ששאל הרב פ. פייגענסאן שי' בדין תפלת המנחה דאם מקבל עליו שבת אסור להתפלל מנחה, וראי' לזה מטו"ע אדמוה"ז סי' רס"ג שאטה המדלקת נרות תתפלל מנחה לפני ההדלקה ולא שנוהרים בזה) מספר "זכרון יוסף" שאדה"ז סובר (בקו"א ולו סי' רס"א) שע"י סתם קבלת תו"ש לא קבל עליו אלא תוס' ביה"ש ובזה מחלק: כשהיו נוהרים שלא להתפלל בביה"ש אז "אם הדליקה טוב לא תתפלל מנחת זול כיון דתו הוי אצלה ביה"ש, אבל לדידן דבלו"ה מתפללים מנחה בביה"ש וודאי לא מגרע כלל הדלקתה. . . וזפיר תוכל להתפלל עוד מנחה חול", עכ"ל.

ולכאו' יש להבין דבריו: א) מה שכתב "שע"י סתם קבלת תו"ש לא קבל עליו אלא תוספות ביה"ש", הלא לשון אדמוה"ז בקו"א הוא: "...סתם תוספות טבת. . . דלא עדיף התוס' שהוא עשה מביה"ש שהיא ספק כות". . . הרי שני דינים נפרדים? (תוס' דין אחד וביה"ש דין אחד). ב) מה נ"מ יש ביק' "בזמניהם" "לזמננו"? ממ"נ: אם בזמננו מותר להתפלל אחרי השקיעה, למה בזמניהם (לכה"פ בדיעבד) האטה לא הי' יכולה להתפלל מנחה אחרי הדלקתה (לפי שיטתו שהדלקתה פועל תוס' סתם שהוא ביה"ש כלעיל); ואם בזמניהם הי' אסור בדיעבד אפילו, למה עכשו מותר לדידך?

בנוגע לדין זול מנחה הנ"ל אולי י"ל: בקו"א הנ"ל מבא אדה"ז שני אופנים בתו"ש:

(1) ש"מקבל עליו סתם חוספת שבת" כלומר (איך שהביין הר' גדלי' פעלדער בספרו "יסודי ישורון" מדברי אדה"ז) שבאמת באותו זמן ליכא דיין טבת עצמו והוא חול אלא דאסור אז במלאכת שבת (ודלא כהז"י הנ"ל סתם תו"ש פועל תוס' ביה"ש).

(2) כש"התחיל ערבית של טבת קיבל עליו עיצומו של יום."

והחילוק י"ל בפשטות: כשאדם עושה פעולה (למשל הפלת ערבית, עניית ברכו, וכו') שע"י מראה ביאת השבת, אז חל עליו עיצומו של יום; משא"כ כשמקבל את השבת לא באופן של פעולה אלא "סתם" אז עוד ליכא דיין טבת והוא חול אלא שפועל איסור מלאכת שבת (ושזה עצמו ההסבר בין הלכה שבסי' רס"א שאסור בשבותיט משא"כ בסי' שצג שמוחר).

ובזה מובין, טאשה המדלקת נרות, ר"ל שעשתה פעולה של הדלקה אז חל עליו עיצומו של יום ואז א"א להתפלל מנחה אח"כ, אבל אנשים שקיבלו את התוס' רק באופן של סתם (שבזה האופן גם כן מקיים מצות עשה של תו"ש) ממלא כתב אדה"ז בסידורו. . אין למחות ביד המקילים.

ראובן שמואל לפידות
ישיבה גדולה
בואנס איירעס, ארגענטינא

ש י ח ו ת

י. עוד בהמשך למה שהארכתי בהקונט' דש"פ ויקהל בעניין דיין תואר "צבאות השם" שעל בגדי הילדים, יש להביא עוד חיזוק להטעמים שביארתי שם להקל גם מצד ה"ה" שב"צבאות ה" - ע"פ מה שהעלה הגרצ"פ פראנק בשו"ת הר צבי חיו"ד סי' רלד בעניין כתיבת "בעז"ה" ע"ג טבלה הנמחקת בבית הספר, דמצד הדין אין איסור מחיקה, ואף שאפשר שמצד ההידור אין למחוק המלים הנ"ל, מ"מ יש כאן משום חיזוק, והעיר מתוד"ה שה לבית מ"מ בפסחים פח, א שכלפי מצות חינוך נדחה אפילו א סור דאורייתא עיי"ש דמאכילים פסח לקטן שלא למנויו משום חינוך (אף דבעלמא לספות לו בידים אסור כדאיתא ביבמות קיד, א). אבל עיי"ש בהתשובה שכתב לחלק שהעבירה היא המחיקה והמחיקה גם לכשיגדיל לא תהא מצוה, משא"כ באכילת פסח]. עוד העיר שם מהא דמוחר ללמד חינוך הברכות כתיקונן אע"פ שהם מברכים לבטלה בשעת לימוד וי"א שאפילה המלמד מותר לו להזכיר את השם בהברכה כדי לחנכם (ראה רמב"ם הל' ברכות פ"א הט"ו; שו"ע או"ח סי' רטו ס"ג ומסנ"ב שם סקי"ד ושעה"צ שם סקי"ג; שו"ע אדה"ז שם ס"ב; לקו"ש ח"ט ע' 255) אבל עיי"ש דגם בזה יש לחלק דהתם

בשעה זוהא מזכיר את השם הוא מקיים מצות חינוך, משא"כ במחיקה (והכנסה לבה"כ כו').

הרב משה ווינער
ברוקלין, נ.י.

יא. בהתוועדות ש"פ קדושים ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין מנהג חב"ד שאומרים לשם יחוד וכו' רק לפני ברוך שאמר, שאמירה זו נמשכת על כל המצוות שביום, בדוגמת ענין התפלה, ע"כ.

ולכאור צלה"ב: הרי ישנם כמה מצוות שבאים לפני אמירת לשם יחוד וכו' כגון ציצית ותפלין, ונמצא דאמירת לשם יחוד אינה פועלת על כל המצוות שבמשך היום?

והנה בנוגע למצות הצדקה שלפני התפלה המובא בשו"ע אין להקשות, כיון שנתינתה הוא לפני תפלה שמו"ע או בויברך דוד דהיינו לאחר אמירת לשם יחוד.

וי"ל הביאור בזה ע"פ המבואר בהמאמר דפ' קדושים (הנחה פרטית בלתי מוגה) וז"ל: ועד"ז מצוות סלית ותפלין שלפני התפלה כ"ז רק בתור הכנה לתפלה, וכמו צדקה שלפני התפלה שענינה הכנה לתפלה. אבל עיקר מצוות הצדקה, ועד"ז סלית שבצמר גשמי ותפלין שבדיו וקלף גשמי הם בבחינת הנהג בהם מנהג דרך ארץ שלאחרי ביהכ"נ וביהמ"ד. עכ"ל. לפ"ז משמע שעשיית מצוות אלו לפני התפלה באים רק כהכנה ופרט בענין התפלה, אבל עיקר ושלמות קיום המצוות כענין בפני עצמו בא לאחרי התפלה ואז ישנו כבר אמירת (ושלימות) לשם יחוד, ז.א. שהמצוות שלפני התפלה אינם צריכים השלימות של אמירת לשם יחוד.

אשר דוד שיעין
תוח"ל - 770

יב. בהמבואר בשיחה פ' קדושים ש.ז. בענין הטיבולים "מפרשים זיינען מבאר אז די תמי' פון די תינוקות אין דעם וואס מ'איז מטבילים בליל פסח איז פארבונדן דערמיט וואס די טבילה איז דוקא אין משקה און אין משקה וואס מ'דארף דערצו האבען פריער נטילת ידים".

זלא הבנתי כי הלא זה מבואר על ענין ורחץ שאפי' אלו שאינם נוהגין כל השנה ליטול ידים לטיבול במשקה אעפ"כ יטלו ידיהם לכרפס כדי להתמי' התינוקות. וכך מבואר להדי' בחק יעקב המצוין בהשחתה.

ומלבד זה אינו מובן לכאור' מהי התמי' יותר כשהטיבול הוא בענינים הצריכים נט"י, דממ"נ אם זהו להנוהגים ליטול ידיהם כל השנה א"כ אין תמי' בהנטילה ואם זהו להנוהגים שלא ליטול ידיהם א"כ מהי הנפק"מ אם זה שאין מטבילין כל

השנה הוא בענינים הצריכים נטילה או שאין צריכים הלא בלא"ה
אין נוטלין ידיהם.

הרב פינחס קארף
- משפיע בישיבה -

יג. בהערות וביאורים גליון יז (פג) כתב הרב מ. ווינער
שי אודות הטענה בתפלין של ר"ת מתי ואין נתהוו הפלוגתא
בסדר הפרשיות והרי הניחו תפלין בכל יום - כמה תירוצים
ותשובות בזה, מכמה שו"ת. כדאי להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר
שליט"א די"א ניסן, אחרון של פסח וש"פ שמיני (משנת תשל"ז)
אריכות הסבר מכמה דברים הצריכים ביאור אין נתהוו פלוגתתם
(ומהן תפלין רש"י ור"ת).

נחן טייטעלבוים
ישיבה גדולה
בוענאס איירעס ארגנטינה

ש ו נ ו ת

יד. בגליון כד (צ) סי"ד כתב הת"ל.י.ג. טלא הביין דברי
הר"ת ד.מ. בגליון כב (פח) סכ"ח, ובסוף דבריו שם כתב,
וז"ל: "אם אמנם כדברי הסופר הנ"ל דלשיטת אדה"ז והצ"צ
פסולים מה"ת כמעט כל התפלין שמניחים אנ"ש!" עכ"ל.

א"כ מסוף דבריו נתן תשובה לתחילת דבריו, וכתב אדער
גאר אדער גארנישט. תמוהים מאד דבריו. מי שאכל שום
וכו', שהרי אם אין הקלף כשר אין פה תפילין, ואין שיין
לומר מי שאכל שום וכו' וכל הידורים שיעשו לתפילין שנכתבו
שלא על הקלף הם לריק. וא"כ כנים דברי הרה"ת ד.מ.

רק בשאר כל טאר דברי הת"ל.י.ג. שט, שעליהם אפשר
לאמר הקשה ג"כ הר"ת בסנהדרין יז, א בד"ה שידוע לטהר וכו'
וז"ל דלמה לנו בחריפות טל הבל לטהר טרץ שהתורה טומאתו?
עכ"ל, דהיינו! כהס"ס בחולין קה, א, טמים ראטונים מצוה,
ופרש"י שם, מצוה לטמוע דברי חכמים, ובש"ס יומא פ"ג ע"ב
מים ראטונים האכילו בשר חזיר

וכיון שלכל הפחות צריכים אנו ליטב ד' נקיים על טיפת
דיו של אדה"ז, והוא כתב אין ומה לעשות הקלף לקדושת
תפילין, ומה קובע דברי אחד שעטה שלא כרצונו, לפלפל אם
הם כשרים בדיעבד או לאו.

ובמציאות אנו רואים במוחש!! כ"ק אדה"ז נ"ע צוה
(בשולחנו הטהור והקדוש או"ח סל"ב סנ"ו) ליקח לבתי תפילין
שליל, ומהדרים ליקח נולדיה, הוא צוה (ל"ב נ"ח) ליקח עגל,

ומהדרים ליקח טור, הוא צוה (טס) ליקח רר, ומהדרים ליקח קשה, הוא צוה (ל"ב ס"ט) ליקח שערות עגל, ולוקחים מן הבא לידם, הוא צוה (ל"ב ס"ט) שיצא השערות מן הבית, והם מוציאים ממקום הכי קל להט, הוא צוה (טס) שיצא מפ' והי' בצד הפונה לפ' קדש, והם מוציאים מאיזה מקום שיותר קל להם, הוא צוה (ל"ב ע"ה) שיהיו הגידים וזורים לשמה. והם לוקחים משזרים בתנאי, הוא צוה (ל"ג ג') ליקח רצועות שנעבדו לשמה, והם לוקחים אפילו שנעבדו בתנאי, והוא צוה (בהסידור שלו) שמחוייבים לפרוד הדבק שמדבק הבתים של ראש, ואין משגיחים על זה כלל וכלל (שהרי ידוע, טאפילו הבתים הגסות שנקראים פרודות בלי דבק, יט להם בשליש התחתון דבק, שא"א לפרד, ולפיכך יש חסידים [לא מאנ"ש] שמפזרים הון רב שיעשה להם בתים בלי דבק כלל (ומה שהם מהדרים לבתים גסות הוא לקיים שיטתם והיינו הגה"צ ממונקאטש יצ"ו באות חייב ושלום שלו, והבעל שו"מ בהסכמתו להקטת, והגה"ק הר"י מבעלזא נ"ע המובא בקול סופרינו, ואפילו שם מביא כמה וכמה זהירות ובתוכם שנלקחים רק לובן)).

כל הנ"ל שייך גם אם הם רק דעת אדה"ז, ודעת יחידי שלו, ועאכו"כ בנידון הדין שאופן הקדשת עורות לסת"ס שכתב אדה"ז, היא דעת רוב מנין ובנין הפוסקים, וא"כ איך יעיד אדם פניו לעשות לכתחילה כנגדם, או לחמור עושי עולה, לקנות מאותם שעושים כנגד דעת עליון.

ולעצם הדין הזה, זה ברור, שדעת אדה"ז שעיבוד עורות לשמה, הוא דאורייתא (כתנ"ה הצ"צ חאו"ח ס' יט ד"ה ומעתה), אבל אם דעת אדה"ז טאט עבדו עורות בתנאי יהיו פסולים בדיעבד, אני שאיני יודע דעה בהמתי איך אדע דעת עליון, ולפיכך א"א לי לומר דעת אדה"ז בזה.

אבל זה אמרתי, שרובם ככולם מהאחרונים סוברים, שעיבוד עורות בונאי נוגע בדין ברירה ובדאורייתא איך ברירה, ולפיכך אפילו אם א"א לחתוך הדין אם כשר או פסול בדיעבד, נשאר דברי השיטה מקובצת בפ"ק דב"מ (שמובא דבריו להלכה בכמה מקומות ובפרט בהתש' בחרת בחיים מהג' ר' שלמה קלוגער נ"י על היתר הב"י לגידים מן השוק) דאין יכולים לקיים מצות עשה אם יש ספק, אפילו אם יש ביטול או רוב או חזקה וכו', וא"כ הספק דרבוותא מוציא אדם מקיום מצות עשה דתפילין.

ובאמת יכולים לחתוך הדין, שהרי המתירים הם רק (אותם שמצאתי כעת) הפמ"ג או"ח ס' לב בא"א סי' יג, והעיטור סופרים ס"ב ס"ד, והשע"ת או"ח סי' מב ס"ד, והגדולי הקדש יו"ד ס' רע"א סק"ח, והפמ"ג (ובמילא הע"ס שנשמך עליו) נדחה מכמה אחרונים כמובא בהשדי חמד מערכת כ' כלל קמט, ומערכת ע' כלל פג.

וכנגדם (מצאתי) המשנה ברורה או"ח ס' לב ס"ט בב"ה

ד"ה או לשם ס"ת, והמנחת סולת ס' יא וס' יד שחוששים לברירה, ונטאריח בצ"ע,

וגם (מצאתי) הפוסלים אפילו בדיעבד מטוח ברירה, המאסף לכל המחנות או"ח ל"ב סס"א, תש' ח"ס ח"ו ס' לה, עבוה"ג ס' ס"ה, תש' רע"א ס' ב' וג' תש' פנים מאירות ח"ג ס' יא, שאגת ארי' ס' מב ומ"ז, מלאכת שמים כלל ג'. אות ב' בחכמה ו**בבינה**, השדי חמד מערכת כ' כלל קמט, ומערכת ע' כלל פג.

ויש חבילות חבילות שאנן תחת ידי, שמובאים בהשדי חמד, ובהמאסלטה"מ, וכיון שמובאים טם הם לסיוע להם, והם מן האוסרים,

ומה שהביא הת"ל.י.ג. מאצבעים על אצבעים, שמהדרים, הוא לא ראה השורט, וגם לא דינק בלשון האדה"ז שהיא מצוה לכתחילה וענין לכוזחילה אינו ענין זל הידור אלא ענין של מצוה.

ומה שהדגיש מס' מ"ב כבר דטו בה רבים ועיין בהפמ"ג הנ"ל בדברי הלבוש מס' ל"ב לס' מ"ב ובהים של תורה היא שיפה.

והצ"צ בסוגיא דברירה שהזכיר, מן הסתם הוא, החדושים על הים של טלמה ב"ק פ"ק (שנדפס בפסקי דינים להצ"צ הוצאת קה"ת תשל"ב דף 724).

וסוף דבר, אט על ס' אותיות טאינו אלא קבלת הסופרים (עיין ברמב"ם ה"ס"ת פ"ז ה"י והי"א) ואינו מעכב וכך פסק אדה"ז שלכל הודעות אינו מעכב בדיעבד (עיין ס' לב נג) ועל זה ערער כ"ק אד"ש למי חסר מד"ק דאדה"ז בק"א סי' לב ס' י"ב, עאכו"כ מי טאינו מטים לב לענינים שהם אפשרי לפסול בדיעבד, ועל הכל אסיים ואת והב בסופה.

הרב אליעזר צבי זאב צירקין
מסופרי סח"ס דאנ"ש
ברוקלין, נ.י.

טו. בספר "מאמרי אדה"ז - הקצרים" ע' ו' נדפס המאמר ד"ה שמח תשמח כו' ובהערות לשם: שהמאמר נעתק מכת"י ירושלים וכו'. עכ"ל.

והנה ב"סידור עם דא"ח" (דרושים לחתונה, ע' קלז, ב) נדפס מאמר הנ"ל אות באות (ועי"ז יש תועלת: 1) להשוות ב' המאמרים. 2) למלאות התיבה שאינה ברורה באמצע המאמר) - ולפלא שלא ציינו להסידור.

שם, ע' שלב - ד"ה איתא בגמ' בזמן שביהמ"ק הי' קיים אין שמחה אלא בבשר כו' - ראה שיחת ליל ב' דחגה"ס, רצ"ט ע"ד מאמר זה (ושאמרו כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע שמח"ת (תר"ס או תרס"א)).

שם, ע' שמה - ד"ה אין מוסרין ס"ח כו' - הובא
ונחבאר בשיחת כ"ג אור לכ"ד טבת תשכ"ג (הנחה בלתי מוגה).

שם, ע' תריז - ד"ה קמתי ובהערה לשם צויין לתורת
שלום ע"ד ב' הנוסחאות של המאמר.

וכדאי לעורר שהב' נוסחאות נדפסו באוה"ת שיר
השירים, ע' תקל"ב. תקל"ח. (וראה גם שיחת ליל ב' דחגה"ס
הנ"ל ע"ד מאמר זה).

מיכאל אהרן זעליגזאן

תות"ל - 770

לזכות

החתן הת' ישעי' שיחיו'
והכלה גאלדא מרים שתחיו'
לרגלי ה"ווארט" שלהם בשעטומ"צ
יום א', י"ג אייר ה'תשמ"א

נדפס ע"י הוריהם
הרב צבי הירש ורעיתו שיחיו גאנובורג
הרב חיים ורעיתו שיחיו צימענד

כתובת המערכת :